

Raalte, 29 Mei 2024

Geacht College van B & W,

Eind december hebben we een vergunningaanvraag ingediend voor het Energielandgoed Raalte, bestaande uit drie kleinere velden nabij de Hondemotsweg en de Stobbenbroekerweg. U heeft vervolgens Het Oversticht gevraagd een ruimtelijk/landschappelijk advies uit te brengen t.a.v. het beoogde Energielandgoed Raalte. We hebben het rapport van Het Oversticht zorgvuldig bestudeerd en zien een aantal aanknopingspunten tot verbetering die we zeker verder zullen uitwerken. We merken echter op dat het advies van Het Oversticht een smalle insteek heeft, vanuit slechts de landschappelijke inpassing. De zorgvuldig gemaakte afwegingen t.a.v. van alle belanghebbenden in een langdurig participatietraject, en de inclusief financiële en technische randvoorwaarden verdienen een bredere toets.

Het verduurzamingsvraagstuk vraagt om een beslissing die alle belangen zeer zorgvuldig afweegt:

1. *Wetenschap (urgentie klimaatverandering tegengaan)*
2. *Politiek (klimaatakkoorden, RES-verplichtingen)*
3. *Circa. 38.000 positieve maar veelal zwijgende inwoners*
4. *Grondeigenaren (economische belangen en zeggenschap over eigen gronden)*
5. *Omwonenden (participatieproces over hoe in te passen)*
6. *Lokaal eigenaarschap (100% lokaal zeggenschap en maatschappelijk fonds)*
7. *Ruimtelijke en landschappelijke inpassing (past een dergelijk initiatief in deze omgeving?)*
8. *Energiezekerheid (onafhankelijk willen zijn van energie import)*
9. *Netaansluiting (nu veiliggesteld, nieuwe capaciteit is voor komende jaren niet beschikbaar)*
10. *Biodiversiteit (gezien Nederlandse status, zoveel mogelijk te bevorderen in elk project)*
11. *Financiële haalbaarheid (Een positieve businesscase is te allen tijde benodigd)*

Het advies van Het Oversticht focust voornamelijk op punt 7. In onze vergunningsaanvraag wordt echter op alle aandachtsvelden ingegaan. Wij zijn van mening dat in ons ontwerp wel recht wordt gedaan aan de cultuurhistorische waarde van intensieve landbouwpercelen ‘tussen de landgoederen’ en dat de zorgvuldige inpassing voor biodiversiteit en duurzame energieproductie geheel past in de te maken afwegingen. Het meegaan in het negatieve advies is dan ook geen optie.

Naast de inhoudelijke aanmerkingen, die in de bijlage 2 worden behandeld, zien we daarom in essentie drie structurele tekortkomingen. Allereerst lijkt het rapport de door ons aangebrachte en zeer relevante aanpassingen op het advies van 2021 grotendeels te negeren. Vervolgens is het van belang om te realiseren dat er sprake is van een “botsende of tweeledige aanpak”. Tenslotte is, zoals hierboven ook al deels werd benadrukt, de benadering eenvoudig veel te beperkt.

Belangrijke aanpassingen

Op 17 Maart 2021 werd door Het Oversticht op verzoek van de gemeente Raalte een ruimtelijk advies afgegeven over de zoekgebieden voor onze zonnenvelden locaties. In de toenmalige opzet werden 4 gebieden onder de loep genomen. Daarbij kwam met name

veld 3 (omdat de nummering in de rapporten verschillend is voor de zekerheid in bijlage 1 een kaartje met nummering toegevoegd) als gevoelig gebied naar voren. Dat heeft ons ertoe aangezet om speciaal hiervoor naar een innovatieve oplossing te zoeken. In plaats van een gebruikelijke vaste panelenopstelling is voor een zonvolgend systeem gekozen. In Nederland nog niet eerder op deze wijze uitgevoerd.

De voordelen voor omgeving en flora zijn evident: beter gespreide regenwater afgifte door het meedraaien van panelen gedurende de dag. Lichtinstraling over het gehele perceel, dus ook onder de panelen waardoor waardevol voor het versterken van biodiversiteit. Minder grondstoffengebruik, omdat er veel minder panelen per hectare benodigd zijn. Vanwege het meedraaien met de zon een hogere opbrengst aan zonnestroom per vierkante meter zonnepaneel.

Feit is dat naar aanleiding van het eerste Oversticht rapport, feedback van omwonenden en het algemeen belang nu op perceel 3 slechts panelen zijn gepland die overeenkomen met een grondbedekking van slechts circa 3 ha. Op een perceel van 10,3 ha is dat een zeer bescheiden 30%. Tevens is de afstand van de Hondemotsweg tot de eerste zonnepanelen op verzoek van omwonenden naar ruim 40 meter gebracht. Nabij de Pruimersallee loopt dat zelfs op naar bijna 100 meter. Ook is ruimte ingebouwd om de bestaande minimale greppels aanzienlijk te verruimen en biodiversiteitsverbetering mogelijk te maken (Zie uitsnede perceel 3 in bijlage 1).

Het wekt onze verbazing dat een wijziging in het plan met een dergelijke impact n.a.v. het eerdere advies van Het Oversticht slechts met een bijzin in de laatste alinea wordt afgedaan. Een innovatie, primeur voor Nederland en Raalte die zijn oorsprong vindt in het nastreven van het algemeen belang (boven de businesscase) verdient absoluut beter.

Botsende aanpak

De gemeente stelt als voorwaarde in haar zonbeleid een intensief participatieproces met de omwonenden. Een moeizaam proces want een verandering in de leefomgeving is vaak een moeilijk punt (NIMBY-effect). Als gevolg van het participatieproces zijn aanpassingen gedaan in het ontwerp die niet 1-op-1 voortkomen uit een landschappelijke analyse maar proberen zo goed mogelijk tegemoet te komen aan de zorgen van direct omwonenden. Een beoordeling van het resultaat op puur landschappelijke argumenten doet naar onze mening geen recht aan het met de omwonenden doorlopen proces.

Beperkte benadering

Waar ruimtelijk/landschappelijk advies zijn basis kan vinden in behoud of herstel van een situatie in het verleden is onze insteek bovenal gericht op de toekomst. Ook ons huidige landschap is echter ontstaan, of beter: gecreëerd vanuit een toenmalige noodzaak. De daaruit resulterende ruimtelijke ontwikkeling wordt inmiddels door velen wellicht als prettig ondervonden, maar de reden daarvan is veelal gewenning en niet zo zeer een ultieme "juistheid".

Slechts behoud van huidige kwaliteiten is daarmee niet voldoende. We moeten nu de afweging maken welke ontwikkelingen urgent zijn. De belangrijkste vraag is niet of de verandering in het landschap past, maar of de noodzakelijke verduurzaming deze verandering rechtvaardigt?

Naast het meenemen van alle factoren in een overweging zal ook het alternatief bekeken moeten worden: als het zonnepark niet hier kan komen, waar dan wel? Voor iedere locatie in Raalte (en dat geldt voor bijna heel Nederland) zijn redenen te vinden om het niet te willen. We zoeken dus niet naar de ultiem perfecte plaats, maar naar de beste, minst slechte of acceptabele plaats. En op die plaats gaat het dan om het vinden van een acceptabele ruimtelijke inpassing, vanuit zowel landschappelijk perspectief als vanuit de meningen en behoeven van omwonenden. Het rapport spreekt veel over de “wenselijkheid” van de locatie, maar wenselijkheid in die zin wordt nergens in Raalte gevonden! De aanleg van een zonnepark is in essentie vergelijkbaar met infrastructurele werken, die zijn functioneel noodzaak maar ruimtelijk en lokaal gezien vrijwel nooit “wenselijk”.

Bovenstaande aandachtspunten onderstrepen de noodzaak van een veel bredere kijk op dit zonnepark-initiatief en daar geeft in onze ogen het ruimtelijk/ landschappelijk advies van het Oversticht een maar beperkte invulling aan. Belangrijk daarbij is dat Het Oversticht spreekt over het Energielandgoed Raalte als één groot zonnepark. Daarbij tekenen wij aan dat er geen enkel punt in het landschap is waar alle drie de velden tegelijkertijd zichtbaar zullen zijn! De velden liggen (zie bijlage 2) honderden meters uit elkaar. De afstanden in combinatie met de bestaande en toe te voegen vegetatie maken dit onmogelijk.

Van onze kant nemen we uiteraard de aanbevelingen ter harte om waar mogelijk aanpassingen te realiseren en daarmee het plan te optimaliseren. Wel hebben we daarbij rekening te houden met technische specificaties en eisen van verzekeraars, financiers en uiteraard omwonenden. We zullen nader onderzoeken of de volgende aanpassingen haalbaar zijn en meerwaarde creëren:

- Mazon van het hekwerk zoveel mogelijk vergroten t.b.v. visuele optimalisatie
- Houten palen van hekwerk om meer een meer landelijke indruk te scheppen
- Accent leggen op zoveel mogelijk jaarrond groenblijvende vegetatie
- Aanvullende bomen in de rij tussen Hondemotsweg en zonnepark 2
- Half-verharde toegangswegen (indien acceptabel voor alle brandweer, verzekering etc.)

Voor de volledigheid vindt u in bijlage 2 in verdere details onze inhoudelijke afwegingen van de door Het Oversticht aangehaalde punten.

Met vriendelijke groet namens Zonnepark Raalte 1 B.V.,

Bijlage 1: Overzicht kaartje, onderlinge parkafstanden van hek tot hek

Bijlage 2: Inhoudelijke afwegingen t.o.v. Het Oversticht advies 2024

Schaal

Hoewel de schaal van het Energielandgoed wordt aangehaald is het belangrijk te erkennen dat dit zonnepark (21 MWp) objectief, naar Nederlandse standaard (1 -144 MWp), niet als groot kan worden aangemerkt. Door het opdelen van het park in drie kleinere velden en de onderlinge afstanden tussen de velden respectievelijk 450, 750 en 1250m zijn zal dit zelfs nog sterk schaal verkleinend werken. Daarnaast gaat het Energielandgoed Raalte uit van een veel lagere bodembedekkingsgraad dan traditionele parken. Het zonvolgende systeem zorgt uiteindelijk voor een grondbedekkingsgraad van circa 33% van het gehele plangebied, waar dit traditioneel veelal minimaal het dubbele is! Vanuit het algemeen belang (duurzame energie, biodiversiteit, netcongestie reductie en goed grondstofgebruik) is niet gekozen voor 1 (groter en rendabeler) traditioneel zonnepark maar voor een weids opgezet zonvolgend systeem verdeeld over drie locaties. Hierover wordt niets vermeld door het Oversticht. We hebben integraal gezocht naar een haalbare balans tussen conflicterende aandachtsvelden. Met de hierboven genoemde gemaakte keuzes zijn wij daar volgens ons meer dan in geslaagd. Dus maximale productie stond voor ons nooit als prioriteit, maar een evenwichtige balans.

Openheid en zichtbaarheid

Het document haalt enerzijds hoogteverschillen voor locatie 1 aan terwijl anderzijds openheid van landschap als waarde wordt onderstreept. Feit is dat (deels) aanleg van een park op een iets lagergelegen gebied die openheid het minst aantast. Daarnaast gaat het om de creatie van een functie die bij algehele consensus noodzakelijk is. Net als hoogspanningsleidingen, geasfalteerde wegen, windmolens, boerenschuren, graansilo's, bovenleidingen van spoor geen van alle fraai zijn, maar gelukkig in zekere mate onderhevig aan ons vermogen ons aan te passen oftewel: gewinning. De "visuele hinder" van een zonnepark zal bovendien aanzienlijk kleiner gehouden kunnen worden dan veel van de bovenstaande elementen, omdat het een relatief lage constructie (ca. 135cm midden op de dag) betreft die (voor een belangrijk deel) afgeschermd zal worden.

Landschappelijke verbindingen versterken

De ruimtelijke verbinding die wordt aangegaan met de bestaande structuur (laan van Velner) wordt gezien als "afbreuk". Tegelijkertijd is de landeigenaar van locatie 1 in overleg met de provincie Overijssel over aanleg van nieuw bos op zijn gronden. Het verbinden van die structuren wordt daarbij gestimuleerd. De ontwikkeling van het Energielandgoed Raalte beoogt de landschappelijke waarden te respecteren, maar neigt het onderliggende aantoonbare belang van verbindingen voor plant en dier te prioriteren boven mogelijke esthetiek.

Landschappelijke verbindingen behouden

Bij locatie 3 wordt aangegeven dat de nabijheid van het NNN en landgoed Het Reelaer het erg gevoelig maken. Er wordt opgemerkt dat er aan de noordwestzijde voldoende groene buffering moet zijn voor een landschappelijke overgang naar het landgoed. Ons plan voegt substantieel meer groenoppervlak dan paneel-oppervlak toe!

Ten eerste willen we benadrukken dat die verbinding reeds wordt doorsneden door een spoorlijn en de verbinding op grondniveau aldus niet te ervaren is. Ten tweede is het goed te benadrukken dat van de drie parken locatie 3 voor omwonenden uiteindelijk het minst zichtbaar is. Ten derde is op basis van feedback van omwonenden een ruime afstand behouden vanaf de Hondemotsweg die richting kruising met Pruimersallee zelfs zal verdubbelen. Tot slot, en wellicht het belangrijkste, omvat het ontwerp meer mogelijkheden voor biodiversiteit dan het huidige grasland (monocultuur) doet en zal de verbindende natuurwaarde voor het landgoed daardoor zeker toenemen. Wij hechten aldus meer aan natuurwaardes en omwonenden dan het behoud van dit intensieve graslandperceel.

Beperkingen van een zonnepark

Bij de ontwikkeling is veel energie gestoken om aspecten van het park aan te passen aan mogelijke limiteringen van de omgeving. Het rapport lijkt aan de andere kant echter soms makkelijk over de limiteringen van het zonnepark heen te stappen. Een hogere vegetatie voorstellen aan de zuidoostzijde van locatie 1 gaat voorbij aan het feit dat zoninstraling vanuit oosten en zuiden benodigd is. Ook zouden wij het liefst het hekwerk drastisch verlagen of zelfs geheel weglaten, maar de koers wordt hier niet door ons, gemeente of Het Overzicht ingezet. Recente diefstallen hebben geleid tot stevige aanscherping van verzekeringsvoorwaarden. Deze verzekering is een voorwaarde voor financiering. Een hoogte van 180 cm is dus een harde eis, de grote van de mazen kan tot op zeker hoogte worden aangepast en dat zullen we zeker onderzoeken. Overigens is voor stalen palen van het hekwerk gekozen omdat die veel dunner zijn en op afstand minder zichtbaar. Houten palen zijn wat ons betreft technisch net zo functioneel en daar kan voor geopteerd worden, mits de verzekeraar akkoord gaat.

Situering van trafo stations

De trafo stations wijken qua vorm en hoogte af van de panelenconstructie en de locaties van de stations zijn zo gekozen dat ze zo min mogelijk visuele aanwezigheid voor omwonenden veroorzaken. Alle trafo stations staan daarom zoveel mogelijk “achter” een park tegen bebossing aan, waardoor zicht van één kant vrijwel geblokkeerd zal zijn terwijl van de andere kant de afstand juist zo groot mogelijk is geworden. Het visuele effect is nog verminderd door de juiste kleurstelling toe te passen. Het plaatsen van de stations in het midden van het veld, zoals voorgesteld, werd inderdaad vroeger veel gedaan, maar helaas niet vanuit landschappelijke of esthetische redenen. De kortere kabelverbindingen waren simpelweg goedkoper. Wij zijn echter van mening dat onze locatiekeuze voor de trafo's visueel veel minder storend is.

De toegangswegen

De ligging van de toegangswegen is grotendeels een gevolg van de beschreven trafostations situering, alsook de insteek om direct omwonenden zo min mogelijk te belasten. In park 1 ligt de toegangsweg net ten noorden van het erf van de landeigenaar, in park 2 zover mogelijk weg van elke woning en in park 3 vanaf de meest nabije verharde weg. Overigens zal slechts het feitelijke zonnepark en toegangsweg die daartegenaan ligt binnen het hekwerk vallen en de tien hectare natuur buiten het hekwerk blijven. Onderzocht zal worden of voor gebruik, voorschriften en verzekering half verharding tot de mogelijkheden behoren, zoals wordt voorgesteld. Het behoeft geen uitleg dat de suggestie van een karrespoor vanwege bereikbaarheid, bij bijvoorbeeld slecht weer, niet erg kansrijk is.

Totaal afschermen van panelen

Tijdens het ontwerpproces is ook de discussie gevoerd met de omgeving. De afscherming van het park is veelvuldig aan bod gekomen. Initieel is ook gesproken over eventuele aarden wallen, maar zowel omwonenden als de landschapsarchitect waren hier stellig tegen. We begrijpen aldus niet helemaal de verwerping van de aarden wal in locatie 1 door Het Oversticht. We zijn het aldus helemaal eens met Het Oversticht en mocht het onverhoopt nog ergens in onze tekst voorkomen dan wordt dit aangepast.

Een aantal omwonenden gaven overigens aan dat het volledig en absoluut afschermen van de panelen (wat zou leiden tot een 'groene muur') minder wenselijk is. Daarnaast moet worden opgemerkt dat het volledig afschermen van een systeem met variabele hoogte alleen volledig is als de maximale hoogte wordt aangehouden. Dat is voor het overgrote deel van de dag niet relevant en onnodig, maar beperkt wel de gehele dag de openheid van het gebied, mede omdat in horizontale stand de maximale hoogte slechts circa 135cm is, waarmee de horizon juist voor iedereen zichtbaar blijft.

Keuze van beplanting

Bij de keuze van de beplanting zijn drie doelen in ogenschouw genomen: het park (deels) aan het zicht onttrekken, versterken van de biodiversiteit en inpassing in landschap. Daarbij moet opgemerkt worden dat het park tijdelijk is. Dit in tegenstelling tot de suggestie van Het Oversticht. Uitgangspunt en redelijkheid voor landeigenaren alsook vergunning/gemeente dicteren dat het na de operationele periode teruggebracht wordt in zijn oorspronkelijke staat. Inherent hieraan is dat de focus aldus niet ligt op aanplant van nieuwe structuren die tijdens of na verwijdering van het park eventuele limiteringen zouden opleveren. Boomvormers beperken de instraling gedurende de operationele periode en bemoeilijken mogelijk het terugbrengen naar de originele staat. Het aanleggen van vegetatie buiten (aanliggende percelen) van het park zoals lijkt te worden voorgesteld op locatie 2 ligt buiten het plangebied. De aansturing op meer vegetatie die jaarrond groen is, is voor de functionaliteit van het park niet van invloed en zal dus meegenomen worden.